

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв

*Актуальні проблеми розвитку
українського мистецтва:
культурологічний, мистецтвознавчий,
педагогічний аспекти*

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
29 травня 2020 року
(електронне видання)**

**Луцьк
2020**

УДК 7.036(477)(082)
ББК85.103(4УКР)я431
А 43

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради факультету культури і мистецтв Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (Протокол № 12 від 26 травня 2020 року)

Редакційна колегія:

Ігнатова Л.П. –кандидат мистецтвознавства, доцент

Панасюк С.Л. – кандидат педагогічних наук

Охманюк В.Ф. – кандидат мистецтвознавства, доцент

Степанчук А.В. – методист факультету культури і мистецтв

Актуальні проблеми розвитку українського мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти [Текст]: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (Луцьк, 29 травня 2020р.) / наук.ред. кандидата пед. наук, доцента Панасюк С.Л. Луцьк: СНУ імені Лесі Українки, 2020. Вип.1. 190 с.

Збірник містить матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку українського мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти», що окреслили широкий спектр актуальних питань теорії та історії мистецтва, філософсько-естетичних проблем мистецтва, провідних тенденцій розвитку психолого-педагогічної науки та динаміку соціокультурних процесів.

Матеріали конференції друкуються мовою оригіналу в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники несуть відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

УДК7.036(477)(082)
ББК85.103(4УКР)я431

©Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, 2020

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО
МИСТЕЦТВА: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ, МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ,
ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТИ**

МАТЕРІАЛИ
V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
29 травня 2020 року
(електронне видання)

*Дубенський коледж культури і мистецтв Рівненського державного
гуманітарного університету*
Київський інституту проблем сучасного мистецтва НАН України
Луцький педагогічний коледж
Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РОБОТИ ДИРИГЕНТА З ОРКЕСТРОВОЮ ПАРТИТУРОЮ

У даній праці опрацьовано й систематизовано наукові джерела зазначеної тематики, визначено основні етапи роботи диригента з оркестровою партитурою, починаючи від ознайомлення диригента з музичним твором до проведення репетиції з оркестровим колективом, окреслено завдання й шляхи їх вирішення.

Проблемам підготовки диригентів, методам вивчення оркестрової партитури присвячені праці М. Колесси [4], С. Димченка [2; 3].

Методику роботи з оркестром народних інструментів, особливості його функціонування, добору репертуару, вивчення оркестрової партитури висвітлено у працях Т. Пляченко [7]; Є. Роговської, В. Рутецького [8]; Г. Бродського, І. Шевченко, С. Сметани [1]; В. Кучерука, Н. Кучерук, П. Шиманського [5].

Деякі аспекти професійної підготовки майбутнього диригента, формування відповідних навичок та умінь, удосконалення диригентської майстерності висвітлювали у статтях вітчизняні вчені: М. Филипчук, І. Чирка, Т. Островська, М. Ляшко, В. Онищук, С. Петрик, Т. Головань й ін.

Робота з оркестровою партитурою розпочинається з ознайомлення диригента з музичним твором й передбачає детальний аналіз та вивчення нотного тексту. Її умовно можна поділити на декілька етапів:

- ознайомлення з музичним твором та вивчення партитури;
- художньо-виконавський аналіз партитури;
- диригентський аналіз партитури.

Ознайомлення з музичним твором варто розпочинати з прослуховування аудіо чи відео записів обраної п'єси, вивчення творчого шляху композитора, програвання оркестрової партитури на фортепіано. Вивчаючи партитуру, порівнюємо прослухані записи і намагаємося зазирнути в глибину

інтерпретації кожного диригента, щоб зрозуміти усі деталі, нюанси й трактування музичного твору [6].

Ознайомлюючись з твором, визначаємо його форму, з яких частин складається, аналізуємо особливості кожної частини, зв'язку між ними тощо. Єдність змісту і форми музичного твору – головна умова і ознака його художньої цінності [9].

Після ознайомлення зі звучанням партитури переходимо безпосередньо до її вивчення, детального аналізу нотного тексту, а саме засобів музичної виразності: форми, фактури, гармонії, темпу, ритму, динаміки, штрихів тощо. Детальніше розглянемо вищезазначені елементи.

Визначаємо фактуру твору – сукупність засобів музичної виразності, елементами якої є мелодія, супровід, гармонія, поліфонія, тембр, голосоведення тощо [9, 285].

Мелодія – найважливіший виражальний засіб музики [9, 151]. Детальний аналіз мелодії, визначення кульмінаційної лінії, метроритму, розуміння тембрального звучання голосів допоможе диригенту передати задум композитора.

Аналізуємо гармонічний план виконуваного твору як один з виражальних засобів музики, враховуючи характерну для творчості композитора послідовність акордів й специфічне використання ним гармонічних функцій [9, 49].

Виконуючи твір, дотримуємось темпу, зазначеного композитором на початку п'єси, а також враховуємо всі темпові зміни (прискорення, заповільнення), які зустрічаються в нотному тексті протягом усієї п'єси. Усе повинно підпорядковуватись загальній драматургії твору.

Динаміка. Це важливий виражальний засіб, використання якого зумовлюється змістом і характером музики, особливостями її структури і стилю [9, 68]. Необхідно визначити динамічний розвиток як окремих частин, так всього виконуваного твору. Враховуючи характер, зміст та смислове навантаження, а також можливості інструментального ансамблю, визначаємо головну кульмінацію.

Відповідно до характеру, динаміки, темпу, художнього образу та змісту виконуваного твору виставляємо штрихи.

Етап ознайомлення з оркестровою партитурою тісно пов'язаний з низкою музично-теоретичних дисциплін. Тому ґрунтовне вивчення особливостей твору дозволить диригенту «почути», а згодом передати виконавцям та слухачам задум композитора. Погоджуємося з думкою О. Линів, однієї із найкращих жінок-диригентів світу, що «для диригента дуже важливо – не інтуїтивно знати, що ти хочеш зробити, а володіти ключами до стилю й

інтерпретацій кожного композитора» [10]. Адже кінцевою метою диригента є донесення основної ідеї твору до слухача. Тому так важливо для розкриття змісту проникнути в художній образ твору, зрозуміти його особливості драматургічного розвитку, визначити засоби для досягнення поставленої мети.

Наступний етап – художньо-виконавський аналіз партитури спонукає диригента до переосмислення нотного тексту, до власного виконавського «бачення» твору, його інтерпретації.

Інтерпретація – художньо-звукова реалізація музичного тексту в процесі виконання, що залежить від задуму автора [9, 98]. Звичайно, що протягом всього часу вивчення твору будуть вноситися корективи щодо виконання. З кожною репетицією вдумливе вслуховування в музику наблизить диригента до розуміння драматургії твору і розкриття його змісту. «Диригент повинен і сам запалювати, і горіти новими ідеями, і вміти запалити інших, передавати цей імпульс далі...» [6].

Наступний етап – диригентський аналіз партитури. Він не менш важливий у підготовці до проведення репетиції і передбачає визначення та опрацювання студентом технічно складних для диригування епізодів (вступів, зняття, фермат, темпових та динамічних змін тощо). Ця робота виконується на індивідуальних заняттях з диригування та удосконалюється студентом самостійно.

Диригентський аналіз партитури окреслить шляхи подолання низки диригентських труднощів, зокрема: показів вступу звучання на початку та в середині музичного твору, показів зняття звучання в середині та наприкінці музичного твору, а також виконання основних штрихів, довгих ритмічних тривалостей, синкоп, фермат, динаміки та її зміни, зміни темпу тощо.

Цей етап залежить від рівня підготовки студента, його володіння технікою диригування. Диригентська техніка – це виконавська майстерність, володіння системою жестів для розкриття змісту музичного твору, у вузькому сенсі – засіб розкриття задуму композитора, зазначеного у партитурі. Руки диригента мають бути надзвичайно виразні. Адже максимально різноманітними жестами диригент зможе мануально комунікувати з оркестром. Мовою жестів диригент повинен передати свої ідеї оркестровим виконавцям та слухачам.

Отже, розпочинаючи роботу з оркестровою партитурою, диригенту необхідно ознайомитися з творчим шляхом композитора, досконало вивчити партитуру, детально проаналізувавши нотний текст. Після ґрунтовного вивчення особливостей твору, необхідно зробити художньо-виконавський аналіз партитури, що наблизить диригента до розуміння драматургії твору і

розкриття його змісту. А диригентський аналіз партитури окреслить шляхи подолання низки диригентських труднощів, вдосконалення виконавської майстерності диригента, щоб за допомогою жестів розкрити задум композитора, зазначений в оркестровій партитурі.

Список використаних джерел

1. Бродський Г. Л., Шевченко І. Л., Сметана С. О. Оркестр народних інструментів (методика і практикум роботи з оркестром) : навч. посіб. / Г. Л. Бродський, І. Л. Шевченко, С. О. Сметана. – Кропивницький-Харків, 2018. – 388 с.
2. Димченко С. С. Диригування (методика викладання) : навч. посіб. Ч. I. / С. С. Димченко. – Рівне, РДК, 1997, 152 с.
3. Димченко С. С. Диригування (методика викладання) : навч. посіб. Ч. II. / С. С. Димченко. – Рівне, РДК, 1997, 141 с.
4. Колесса М. Ф. Основи техніки диригування : навч. посіб. для студ. дириг. факульт. консерват. УРСР / М. Ф. Колесса. – К. : Держ. вид-во музич. літ., 1960. – 198 с.
5. Кучерук В. Ф. Methodика і практикум роботи з колективом : навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти / В. Ф. Кучерук, Н. П. Кучерук, П. Й. Шиманський. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 88с.
6. О. Линів. О. Якщо ти опановуєш професійні критерії на високому рівні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://womo.ua>> Oksana-Lyniv-yakshho-ti-oran...
7. Пляченко Т. М. Methodика з музично-інструментальними колективами : навч.-метод. посіб. / Т. М. Пляченко. – Кіровоград : Імпекс-ЛТД, 2009. – 232 с.
8. Роговська Є. В., Рутецький В. В. Оркестр народних інструментів : навч.-метод. посіб. / Є. В. Роговська, В. В. Рутецький. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 220 с.
9. Юцевич Ю. Є. Музыка. Словник-довідник / Ю. Є. Юцевич. – Тернопіль : Навч. книга – Богдан, 2003. – 352 с.
- 10.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https:// theukrainians.org](https://theukrainians.org)>Oksana-Lyniv

УДК 787.6

Лихач В. С.
магістрантка
спеціальності 025 «Музичне мистецтво»
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки,

ЗМІСТ

<i>Секція 1. ВОКАЛЬНО-ХОРОВЕ МИСТЕЦТВО У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ</i>	6
<i>Барановська Л.О. Сучасна естрадна пісня в Україні</i>	6
<i>Буряк І.В. Українська лірична пісня</i>	8
<i>Воронка Ю.М. Вокально-хорове мистецтво у вищій школі: теорія, практика фахової підготовки студентської молоді</i>	10
<i>Гавриленко С.В. Розвиток хорової культури в Україні</i>	12
<i>Гонтар О.С. Аранжування як фахове вміння музиканта-педагога</i>	16
<i>Дуда С.Л., Коцюрба Н.Є. Формування виконавської майстерності піаніста-концертмейстера</i>	19
<i>Зарицький А.О., Зарицька А.А. Роль педагогічного самоменеджменту в процесі підготовки бакалаврів музичного мистецтва</i>	21
<i>Іванова О.О. Музичний фестиваль як явище культури: регіональні фестивалі в культурній політиці України</i>	24
<i>Іващук Н.М., Шурдак М.І. Творчий портрет Олександра Осадчого</i>	27
<i>Наконечна Х.А., Кашаюк В.М. Творчість ВІА «Світязь»: між радянським кліше та новітніми тенденціями (1970-1980-ті роки)</i>	29
<i>Рибачок Д.І., Панасюк С.Л. Специфіка джазового вокалу</i>	32
<i>Мойсіюк В.В., Мрочко В.М. Розвиток музично-ритмічних умінь студентів в процесі вокально-хорової підготовки</i>	34
<i>Подзізей А.К. Фольклор у сучасному трактуванні</i>	37
<i>Цейко Н.О. Функції та завдання піаніста-концертмейстера в класі естрадно-джазового виконавства</i>	39
<i>Чепелюк В.А. Вокальний ансамбль як музично-виконавський колектив</i>	41
<i>Ясюк О.М., Панасюк С.Л. Формування художніх смаків сучасної молоді засобами естрадного музичного мистецтва</i>	43
<i>Секція 2. ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ ВИКОНАВСТВО В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МУЗИКАНТІВ-ПЕДАГОГІВ</i>	46

<i>Гордійчук Л.В., Кругляченко А.Ю. Основи художньо-виконавської майстерності піаніста-концертмейстера.....</i>	46
<i>Дика Н.О. Сторінки діяльності піаністки, концертмейстера, камералістки Оксани Бонковської (Панасюк) в мистецькому просторі II пол. ХХ століття</i>	48
<i>Кучерук В.Ф., Кучерук Н.П. Деякі питання роботи диригента з оркестровою партитурою</i>	52
<i>Лихач В.В., Шиманський П.Й. Становлення домри в народно-інструментальному мистецтві.....</i>	56
<i>Новакович М.-Є.В., Новакович М.О. Органна творчість Ф. Мендельсона – Бартольді</i>	59
<i>Петлій С.В., Ігнатова Л.П. Музичне середовище Парижу початку ХХ ст.</i>	62
<i>Родзь А.А. Фортепіанна школа І. Берковича</i>	64
<i>Чайковська О.В., Охманюк В.Ф. Формування та розвиток українського баянного мистецтва у другій половині ХХ ст.</i>	66
Секція 3. СУЧАСНА ХУДОЖНЯ ОСВІТА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА	69
<i>Берlach О.П. Окремі рядки до біографії Олександра Валенти – співця волинської краси, вірнопідданого мистецтву</i>	69
<i>Вахрамєєва Г.І. Методичні особливості використання начерків в сучасній навчальній практиці освітніх закладів художнього спрямування</i>	72
<i>Гуменюк А.В. Декоративне панно в техніці макраме на тему «Гармонія життя»</i>	74
<i>Каленюк О.М. Викладання живопису у студентів-магістрів</i>	76
<i>Кизицька А.В., Лесик-Бондарук О.О. Аналіз розвитку пейзажного жанру у творчості українських художників другої половини ХХ – початку ХХІ ст.</i>	78
<i>Ковальчук К.П., Галькун Т.Д. Реалістичний живопис. Процес перетворення реального на картинну площину на прикладі пейзажу</i>	80